Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 25 1966 Nr 1

Korttålärkan *(Calandrella cinerea)*, en för Sverige ny fågelart, påträffad vid Ottenby

(Meddelande nr 47 från Ottenby fågelstation)

Av

CHRISTIAN HJORT

Summary: First record of the Short-toed Lark *(Calandrella cinerea)* for Sweden.

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG — GÖTEBORG 1966

Korttålärkan *(Calandrella cinerea)*, en för Sverige ny fågelart, påträffad vid Ottenby

(Meddelande nr 47 från Ottenby fågelstation)

Av

CHRISTIAN HJORT.

Den 17.4.1965 observerades vid Ottenby Fågelstation på Ölands södra udde en lärka, som den 19.4. kunde bestämmas till korttålärka (*Calandrella cinerea*), en för landets fauna ny fågel. Den 20.4. konstaterades att två exemplar av arten uppehöll sig på platsen, och fram till den 30.4. sågs de vid ett flertal tillfällen (sista dagen dock endast ett ex.). Omständigheterna kring fyndet var följande.

Den 17.4. vid middagstid gick jag längs vägen norrut från Ölands södra udde några hundra meter norr om fågelstationen, då en lärka lyfte med ett »skvättande» läte, vilket genom sin egenart omedelbart tilldrog sig uppmärksamheten. Fågeln slog ned några tiotal meter bort och kunde, som den inte var särdeles skygg, studeras på ned till 15 meters håll i kikare 7×50 under goda ljusförhållanden. De karaktärer som därvid iakttogs stämmer med dem som senare noterades (se nedan). Då lärkan studerats noga i cirka tio minuter, larmades resten av invånarna på fågelstationen, men av dessa var det endast INGEMAR NORD, som fick fågeln så nära, att han kunde höra lätet och notera några dräktkaraktärer. Vad han såg stämde i stort sett väl med mina iakttagelser, bl.a. kunde han bekräfta närvaron av ett mörkt bröstband. Lärkan skrämdes emellertid av den alltför närgångna uppvaktningen, lyfte och flög ut mot Schäferiängarna, där den ej kunde återfinnas.

Bland de av oss observerade karaktärerna fanns det ovannämnda mörka bröstbandet, något som gjorde fågelns utseende »felaktigt» när det gällde alla i tillgänglig litteratur beskrivna lärkarter, och därför blev en bestämning inte möjlig denna dag.

Två dagar senare passerade jag åter samma plats och hade då turen att än en gång få syn på den obestämda lärkan. Nu höll den sig på samma plats i över en timme och kunde under utomordentliga ljusförhållanden studeras på cirka 25 meters håll i bl.a. tubkikare 20× och 40× av RAGNAR EDBERG, ENAR SAHLIN, INGEMAR NORD och mig.

Lärkan var markant mindre än en sånglärka, en art med vilken den kunde jämföras på närhåll, och påminde i flykten genom sin relativt korta stjärt om en trädlärka. På marken hade den vissa likheter med en gråsparvhona. Som helhet var den till färgen påfallande ljus, närmast sandfärgad, och var ibland svår att upptäcka mot fjolårsgräset. Huvudet hade ingen som helst antydan till tofs, och hjässan var något mörkare än de övriga delarna, vilka var ljusbruna. Över ögat gick ett ljust ögonbrynsband, som inte fortsatte bak runtom som hos trädlärkan. Näbben var ljus och ganska trubbig. I nacken syntes ingen streckning, medan sådan förekom på hjässan och i hög grad på ryggen, vars grundfärg var ljusbrun. Under varje kind fanns på halsen en avlång framåtriktad mörk fläck. Dessa två fläckar i kombination med en mitt på bröstet befintlig »upplyftning» av fjädrarna (först i tub kunde det konstateras att det verkligen var så) svarade för det mörka bröstband som omöjliggjorde bestämning av fågeln första dagen. En svag streckning fanns framför vingarna, dock ej mitt på bröstet, vilket i likhet med undersidan var ljust sandfärgat. Stjärten var svartaktig med ljusa yttre pennor och relativt kort. Benen slutligen var ljusbruna eller köttfärgade.

Till sitt uppträdande var fågeln livlig — jämfört med sånglärkorna ungefär som en småsnäppa i förhållande till kärrsnäppor — och förflyttade sig hela tiden, gående och ibland även hoppande, fram och tillbaka på ständigt näringssök. Då den skrämdes av bilar eller ornitologer, flög den bara ett kort stycke, lågt över marken. Vid ett tillfälle blev den bortmotad av en revirhävdande sånglärka.

Lätet, som ovan beskrivits som »skvättande», var mycket karakteristiskt, och det förutan är det tvivelaktigt, om lärkan överhuvudtaget uppmärksammats. Det bokstaverades »per-vitt», var ganska mörkt och påminde i rytmen om sädesärlans flyktläte men hade även lite av gråsparv i sig. En gång hördes dessutom ett mera sånglärkelikt »rullande» läte.

Biotopen, där den höll till hela tiden, var ängsmark med kort fårbetat gräs, friliggande kalkstenshällar och smärre »vätar».

Att det inte rörde sig om någon av våra fyra svenska lärkarter kunde snabbt konstateras, och med ledning av ovan anförda karakteristika kunde fågeln bestämmas till korttålärka (*Calandrella cinerea ssp*), ny medlem i Sveriges fauna.

Den 20.4. konstaterades vad som misstänkts redan dagen innan, nämligen att det fanns två korttålärkor på platsen. Det andra exem-

plaret verkade stundom något mindre än sin artfrände, men var i övrigt lika, bl.a. syntes de båda halsfläckarna väl. Några resta fjädrar på bröstet noterades dock ej. De båda fåglarna sågs vid flera tillfällen tillsammans, men mestadels var det bara en av dem som visade sig — sista gången detta skedde var den 30.4. Därefter rådde under två dagar utomordentliga sträckförhållanden, och sedan kunde trots noggranna efterforskningar ingen av dem återfinnas.

Korttålärkan förekommer enligt VAURIE (1959, The Birds of the Palearctic Fauna I) i 6 raser, utbredda från Nordafrika och Spanien i väster till Mongoliet och Manchuriet i öster. Närmast vårt land kommer den i mellersta Frankrike samt i Ungern. I Norden är arten påträffad i såväl Norge som Finland, däremot ej i Danmark. De norska fynden utgöres av 4 exemplar på Utsira 26.9.—5.10. 1936 samt ett exemplar på Lista den 27.9. 1949. I Finland är den noterad tre gånger, ett exemplar vid Helsingfors den 2.11. 1930, ett exemplar vid Björneborg den 26.6.1960, samt slutligen 2 exemplar den 22.10.1961 vid Åbo. Korttålärkans uppträdande i Sverige var således knappast oväntat.

Artens öst-västliga utbredning gör det ytterst vanskligt att gissa Ottenbyfåglarnas ursprung, särskilt som de uppenbarligen kan ha funnits på platsen oupptäckta ganska länge före den 17.4. Vinden var dock veckan innan övervägande från SO — fångsten av en vitstjärnig blåhake (*Luscinia svecica cyanecula*) den 16.4. torde varit ett resultat därav — och eventuellt kom lärkorna från samma håll. De kan emellertid även ha anlänt med en värmebölja från SW i slutet av mars. I vilket fall som helst kan det anses så gott som säkert, att exemplaren tillhörde rasen *C. c. brachydactyla*, vars utbredning sträcker sig över hela Sydeuropa från Portugal i väster till Ungern och södra Ryssland i öster. De tre alternativa former, som alls kan komma i fråga, når inte närmare vårt land än Nordafrika (inklusive Malta), Främre Asien och Aralstäppen.

Summary: **First record of the Short-toed Lark** (*Calandrella cinerea*) **for Sweden.** Two short-toed larks were seen resting on migration at the Ottenby Bird Station, the island of Öland, from 17 to 30 April 1965. It may be assumed that they belonged to the subspecies *C. c. brachydactyla*.

Manuskriptet inlämnat den 13 juni 1965. Förf:s adress: Kävlingevägen 22 B, Lund.